

Jokiskandaali ympäristöhuolen herättäjänä

Jokien saastuminen on ollut ongelmana tiedossa jo useita vuosia. Mutta lokakuussa asiasta tuli julkinen skandaali, kun taiwanilaisen monosodium glutamaattia (MSG) valmistava Vedan tunnusti, että se on jo vuosien ajan laskenut jokiin myrkyllisiä jätteitä piilotettuja putkia pitkin.

”Joki oli ennen puhdas ja täynnä kalaa,” totesi Tran Bach, joka on elänyt koko ikänsä skandaalin keskiössä olevan Thi Vai joen varrella. ”Ennen sain saaliiksi noin 50 kiloa kalaa päivässä, mutta nykyisin kalat ovat kuolleet saasteisiin.”

Bachin naapuri Le Bich Son lisäsi, että hengitysteiden ja suoliston sairaudet ovat huomattavasti lisääntyneet joen varrella.

Bach, Son ja alueen muut asukkaat ovat valittaneet tilanteesta jo yli kymmenen vuoden ajan. Mutta vasta kun Vedanin tehtaan käyttämä kuljetusyhtiö ilmoitti, ettei se voi enää rantautua joen satamaan, koska saasteet syövyttävät laivojen runkoa, hallitus päätti toimia ja paljastaa skandaalin.

Lokakuun alussa Vietnamin ympäristöministeriö pyysi Dong Nain provinssin viranomaisia puuttumaan asiaan ja estämään Vedan-yhtiön myrkkypäästöt jokeen. Toimiin ei ole kuitenkaan ryhdytty, sillä provinssin mukaan Vedan on ulkomainen investointihanke ja kuuluu siksi keskushallinnolle. Vedanin tehdas kuuluu lisäksi provinssin menestyneimpiin hankkeisiin. Tehdas työllistää suoraan ja välillisesti yhteensä noin 2000 ihmistä.

Vedan on vain yksi jokivarren 77 tehtaasta, joiden päästöt menevät suoraan jokeen. ”Thi Vai joki on nyt lähes kuollut” sanoi Doan Canh, ympäristötutkimuksen professori Ho Chi Minh Citystä.

”Vedanin skandaali pakottaa meidät tarkistamaan ympäristösuojelumme linjaa” sanoo professori Pham Duy Hien. ”Tapaus osoittaa, että olemme jo pitkään antaneet tehtaiden tuhota ympäristömme.”

Vietnam teollistuu nopeaa vauhtia kuten monet muutkin kehitysmaat. Talouden kasvun käänköpuolena ovat kuitenkin lukuisat ympäristö- ja terveysongelmat.

Pohjois-Vietnamissa Nhue ja Day joet virtaavat Hanoiin halki ja niiden varrella on 8 teollisuusaluetta, 157 tehdasta ja tuhansia pieniä tuotantoyksiköitä. Ne laskevat myrkyllistä jätettä ja karsinogeeneja suoraan jokiin, joista otetaan pääkaupungin ja sitä ympäröivien provinssien juomavesi. Etelässä Ho Chi Minh Cityn läpi virtaavaan Dong Nai jokeen päästetään päivittäin lähes puoli miljoonaa litraa jätevettä 47 teollisuusalueelta. Näistä alueista vain 16:lla vettä puhdistetaan ennen jokeen laskua.

Ympäristöministeriön mukaan 80 prosenttia tehtaista koko maassa laskee jätteensä jokiin ilman mitään puhdistusmenettelyä. Tehtaiden ja teollisuuslaitosten valvonta on osoittautunut ongelmalliseksi. Ympäristötarkastajat ovat ylityöllistettyjä. Yhtiöt taas eivät pienistä sakoista välitä. Esimerkiksi Vedania on sakotettu 12 kertaa 14 vuoden aikana. Mutta yhtiöt maksavat mieluummin sakkoja kuin investoivat kalliiseen puhdistusteknologiaan. Nyt ministeriö on julkaissut pääasiallisista saastuttajista koostuvan ”mustan listan”, joita uhkaa sulkeminen, elleivät ne paranna menettelyjään.

Vietnamissa on pitkään laitettu taloudellinen kehitys ympäristöongelmien edelle. Mutta esimerkiksi jokien saastuminen on edennyt niin pitkälle, että keskustelu kehityksen linjan tarkistamisesta on virinnyt maan ylintä johtoa myöten. Marraskuussa pidetyssä kansalliskokouksessa pääministeri Nguyen Tan Dung totesikin, että Vietnamin on ryhdyttävä suojelemaan ympäristöään.

Lähde: IPS

Uusia ääniä Vietnamin jokien puolesta

kirj. Susanne Wong, WRR/IRN, suom. Tove Selin

Äänekkäät aktivistiryhmät kuten filippiiniläinen Cordillera People's Alliance ja thaimaalainen Southeast Asia Rivers Network ovat nostaneet Kaakkois-Aasian patojen vastustuksen kansainväliselle näyttämölle. Vietnamissa avoimen kritiikin esittäminen on haasteellisempaa. Siitä huolimatta maassa on hiljaa ja hitaasti muodostunut merkittävä jokien tilasta ja tulevaisuudesta huolestuneiden toimijoiden verkosto, joka on pitkäjänteisesti kerännyt tietoja patojen vaikutuksista ja nostanut esille parempia vaihtoehtoja.

Vuonna 2005 perustettu Vietnam Rivers Network jakaa tietoja patojen vaikutuksista vaatien reiluja korvauksia padoista kärsiville ihmisille ja edistäen kestävämpiä energiaratkaisuja. Verkosto perustettiin kreivin aikaan. Vietnamin valtiollinen energiayhtiö Electricity of Vietnam aikoo rakennuttaa 48 uutta patoa vuoteen 2025 mennessä.

Kuva: Propaganda –kyltti Son Lan padosta (Mira Käkönen)

Seuraavassa Vietnam Rivers Networkin koordinaattorin Nga Daon haastattelu, jonka kautta saamme tietää lisää verkoston tärkeästä työstä.

Susanne Wong: *Mitä Vietnam Rivers Network tekee?*

Nga Dao: VRN järjestää vuosittain kokouksia, joissa jaetaan tietoa ja luodaan strategioita, joilla autetaan padoista kärsiviä ihmisiä. Viime vuonna järjestimme ”Thai Baan” eli kyläläisten tutkimuskoulutuksen, sekä padoista kärsivien ihmisten vaihto-ohjelman, jossa he tutustuivat toistensa kokemuksiin. Teimme myös seitsemän pientä tutkimusta patojen vaikutuksista. Esitimme viime vuoden tuloksia useissa eri seminaareissa ja saimme niille runsaasti huomiota.

SW: *Ketkä kuuluvat VRN:iin?*

ND: Verkostoon on liittynyt yli sata jäsentä. Mukana on kansalaisjärjestöjen, tiedemaailman ja viranomaisten edustajia, ihmisiä joita yhdistää kiinnostus jokien suojeluun ja kestävään energiapolitiikkaan.

SW: *Mikä vaikutus oli tutkimuksella, jonka teitte yhdessä tutkimusinstituutti Vietnam Union of Science and technology Association (VUSTA) kanssa kiistanalaisesta Son Lan padosta?*

ND: No, maatalous- ja maaseutukehityksen ministeriön varaministeri otti yhteyttä VUSTA:n varajohtajaan keskustellakseen tutkimuksen suosituksista. Sen seurauksena hankkeen kompensatiopolitiikka parani hieman. Hallitus sanoo, että se pyrkii varmistamaan, että ihmisillä on maata jota viljellä ja että erilaiset tukiohjelmat ovat osallistavia.

SW: Autoitte myös VUSTAA laatimaan arvion Vietnamin energiapolitiikkasuunnitelmasta (*Vietnam Power Development Plan*). Raporttinne oli aika kriittinen. Sen mukaan energian kysyntäskenaariot ovat ”epäselvä, primitiivisiä ja kohtuuttomina”. Lisäksi vaadittiin enemmän tutkimusta uusiutuvien energioiden potentiaalista. Miten tähän raporttiin reagoitiin?

ND: Hallitus ei reagoinut siihen, mutta Electricity of Vietnam oli tyytymätön, sillä sanomalehdissä ilmestyi muutama pitkä artikkeli raporttimme tuloksista.

SW: Perustit äskettäin *Center for Water resources Conservation and development (WARECOD)* – järjestön. Mitä tämä järjestö tekee ja kuinka se sopii yhteen VRN:n kanssa?

ND: Järjestömme on ainoa VUSTAn alainen järjestö, joka työskentelee nimenomaan jokien parissa. Teemme yhteisöperustaista tutkimusta, joka dokumentoi paikallista tietämystä ja kartoittaa jokien saastumista. Tarkoitus on myös viedä eteenpäin tutkimuksista esiin nousevia asioita. Toimintamme on hyvin läheisessä yhteydessä verkoston toimintaan.

SW: Mitä haasteita Vietnamin on kun on kyseessä työskentely suojelun parissa?

ND: Suurin haaste on alhainen julkinen tietoisuus jokien suojelun tärkeydestä. Jokien suojelussa on useita ongelmia, ei vain patojen rakennus. Monet tehtaot aiheuttavat useita ongelmia saastuttamalla jokia jätevesillään. Liike-elämä ei halua tulla kritisoiduksi aiheuttamistaan ongelmista eivätkä ottaa niistä vastuuta.

SW: Mikä VRN:n työn vaikutus on ollut? Tuntuuko sinusta että asiat ovat Vietnamin muuttumassa?

ND: Tuomme patojen vaikutukset ihmisten tietoisuuteen. Tärkeintä kaikista, olemme luoneet foorumin, jossa ihmiset voivat keskustella muiden muassa jokien suojelusta, padoista, uudelleenasetuksista ja kestävästä energiapolitiikasta.

Olen sitä mieltä että asiat ovat muuttumassa täällä. Näyttää siltä, että ihmiset ovat valmiimpia puhumaan niin kutsutuista sensitiivisistä asioista. Tiedotusvälineissä on nykyään tarinoita uudelleenasetuksesta ja siitä kuinka asioita voitaisiin parantaa. Jopa eräät päätöksentekijät ovat ilmaisseet huolensa uudelleenasetuksesta ja jokien suojelusta.

SW: Mitä mahdollisuuksia näet tulevaisuudessa?

ND: Toivomme todella että VRN ja uusi järjestöni voisivat edesauttaa sitä, että maahan syntyisi vahva liike, joka toimii jokien suojelun puolesta. Kun saamme lisää tietoa kehitysohjelmien kielteisistä vaikutuksista jokiin ja ihmisiin, voimme ehkä vakuuttaa päätöksentekijät ja toivoa että he toimivat eri tavalla. Silloin yhä harvempi tuhoisa hanke hyväksytään, ja vähemmän patoja rakennetaan. Heikompien ryhmien elinkeinot otetaan vakavasti huomioon jo hankkeen suunnitteluvaiheessa.

Haastattelu on ilmestynyt International Rivers Neworkin (IRN) World Rivers Reviewin Special Focus on Mekong -numerossa vol. 22 no: 2/June 2007 (www.irn.org).